

Bài 2:

Kinh tế chính trị học của khu vực công

Kinh tế học khu vực công

Trường Chính sách công và Quản lý Fulbright

Năm học 2017-2018

Huỳnh Thế Du

Những nội dung then chốt bài 1

- ✓ Các loại thất bại thị trường
- ✓ Lý do tồn tại khu vực công hay vai trò của nhà nước
- ✓ Các hoạt động của khu vực công
- ✓ Đánh đổi giữa hiệu quả và công bằng
- ✓ Đo lường quy mô của khu vực công

Những nội dung chính

- ✓ Vấn đề của nhà nước
- ✓ Hai lý thuyết về lựa chọn công cộng
- ✓ Những nhân tố chính cho các hoạt động có hiệu quả

Vấn đề của nhà nước

- ✓ Vai trò kinh tế của nhà nước
 - Sửa chữa thất bại thị trường
 - Cải thiện công bằng kinh tế
- ✓ Hành vi của con người?
 - Vì mình hay vì người khác không?
 - Khi nào thì chỉ vì mình, khi nào thì vì người khác?
 - Con người hành động như thế nào trong tập thể?
- ✓ Nhà nước vì dân hay nhà nước vị kỷ?
- ✓ Những vấn đề cơ bản của khu vực công
 - Mâu thuẫn giữa người sở hữu và người thừa hành
 - Ăn theo

Sự tương phản

- ✓ Lựa chọn “tôm hùm”
 - Câu chuyện tôm hùm
 - Câu chuyện đổ than
 - Sự thất bại của mô hình xã hội chủ nghĩa thuần túy
- ✓ Những câu chuyện thành công
 - Sự thành công của một số địa phương các nước
 - Sự thành công của nhiều quốc gia

Hai lý thuyết lựa chọn công cộng

- ✓ Lý thuyết lựa chọn công “cứng”: *“Các cá nhân vì quyền lợi cá nhân hạn hẹp, hành động một cách duy lý nhìn từ góc độ riêng của họ, có xu hướng tạo ra các kết quả phi lý về mặt tập thể.”*
- ✓ Lý thuyết lựa chọn công “mềm” (Peterson): *“Các tác nhân hiểu biết hơn về quyền lợi riêng của họ và nói chung có thể đi đến những kết quả duy lý về mặt tập thể.”*
- ✓ Hiểu một cách đơn giản:
 - ✓ Lựa chọn công “cứng” là các khoản đầu tư hay chi tiêu kém hiệu quả
 - ✓ Lựa chọn công “mềm” thì vẫn có những quyết định hiệu quả.

Lý thuyết lựa chọn công “cứng”

1. Chính trị có xu hướng bị chi phối bởi các nhóm nhỏ
2. Ít người được lợi ích lớn trong khi chi phí phân tán rộng rãi.
3. Các dự án như một phương tiện để tăng cường cơ sở chính trị hơn là vì hiệu quả kinh tế.
4. Doanh nhân chính trị đóng vai trò thiết yếu trong dự án.
5. Các dự án có xu hướng xuất phát từ địa phương.
6. Cử tri và các nhóm có tổ chức khác gần như không chú ý, trừ khi các dự án trực tiếp đe dọa họ.
7. Quốc hội cũng ý thức được năng lực hạn chế trong việc giám sát
→ dựa vào các lực lượng khác.

Lý thuyết lựa chọn công “cứng” (tt)

8. Chỉ các viên chức chuyên môn quan tâm đến phân tích lợi ích - chi phí. Do vậy, các phân tích thường chỉ để trang trí.
9. Một nhà lập pháp bình thường không có điểm tựa nào để nghĩ đến việc thay đổi hệ thống. Điều khả thi là tìm kiếm lợi ích cho địa phương của mình.
10. Các quyết định đầu tư công ở Quốc hội có xu hướng phân tán rộng lợi ích và được thông qua một cách gần như đồng thuận.
11. Kết quả theo lựa chọn công “cứng”?
12. Có nên làm dự án chi phí 1.000 tỷ đồng và lợi ích 100 tỷ?

Từ “cứng” đến “mềm”

- ✓ Điều gì sẽ xảy ra nếu chỉ toàn là các lựa chọn công “cứng”
- ✓ Con người có lương tri?
- ✓ Các phong trào xã hội: bảo vệ môi trường, chăm lo cho thế hệ tương lai?
- ✓ Peterson (1981): “Có sự hài hoà cơ bản giữa quyền lợi tập thể và quyền lợi của các cá nhân thành viên của tập thể đó, từ nhà lãnh đạo chính trị cho đến các công dân bình thường.”

Lý thuyết lựa chọn công “mềm”

- ✓ Một cơ sở thuế vững mạnh và công việc làm cho dân cư là mục tiêu của bất kỳ thành phố nào.
- ✓ Các nhà lãnh đạo chính quyền địa phương hiểu rằng ưu tiên cao nhất của thành phố phải là thu hút các nhà đầu tư và các dân cư giàu có trong điều kiện hết sức hạn chế.
- ✓ Các địa phương chỉ có thể phấn đấu để thu hút hơn đối với những đối tượng cần thu hút.

Chìa khóa cho lựa chọn công “mềm”

ÁP LỰC

Ba nhân tố trọng yếu

- ✓ Một liên minh rất mạnh ủng hộ và triển khai
- ✓ Sự quyết tâm của những nhân vật chủ chốt
- ✓ Sự có mặt và vai trò của các đối tác có lợi ích dài hạn

Một số ví dụ

- ✓ Hoa Kỳ
- ✓ Hàn Quốc
- ✓ Trung Quốc
- ✓ Việt Nam

Những điều đáng xấu hổ ở Mỹ

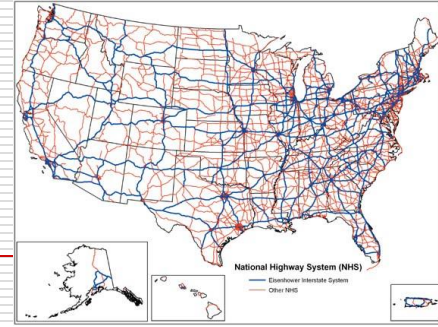
✓ Hai cây cầu ở Alaska

- Chiếc thứ nhất dài 1 dặm ở Ketchikan với tổng chi phí 200 triệu đô-la Mỹ kết nối giữa một thị trấn 7,845 người với một hòn đảo có 50 cư dân.
- Chiếc cầu thứ hai dài 3 dặm ở Anchorage, 2 tỷ đô-la Mỹ kết nối đến một cảng chỉ có một người thuê không có người ở và hoạt động kinh doanh gì.

✓ Dự án Big Dig ở Massachusetts

- Dự án được xây dựng tại vùng Boston, nơi được xem là cái nôi của tri thức nhân loại với Harvard và MIT ở đó.
- Được xem là một kỳ quan về mặt công nghệ và chính trị vì đây là một trong những dự án tốn kém (lãng phí) nhất trong lịch sử hiện đại (1 tỷ đô-la/km đường và hầm).
- Những phân tích về hiệu quả và chi phí không có ý nghĩa:
 - Điều kiện: Tỷ số lợi ích/chi phí của dự án ít nhất phải bằng tỷ số lợi ích/chi phí của dự án riêng đường hầm.
 - Kết quả phân tích tỷ số lợi ích và chi phí tính riêng hai dự án là 0,3 trong khi gộp lại là 0,4 → dự án được ủng hộ.

Hệ thống đường cao tốc ở Hoa Kỳ

- ✓ Được xem là kỳ quan của nhân loại trong thế giới hiện đại.
- ✓ Góp phần làm cho kinh tế Hoa Kỳ cất cánh
- ✓ Các yếu tố thành công:
 - Sáng kiến của Tổng thống Eisenhower
 - Được những lực lượng/nhóm có quyền lực ủng hộ như:
 - Quân đội
 - Các nhà sản xuất thép
 - Các nhà sản xuất xe hơi
 - Xây dựng
 - Thị trường các thành phố
 - Thống đốc các bang.

Sự thành công và thất bại ở châu Á

- ✓ Các “con hổ”: Hàn Quốc, Đài Loan, Hồng Kông và Singapore
- ✓ Các “tiểu miêu”: Indonesia, Malaysia, Philippin và Thái Lan
- ✓ Trung Quốc và Việt Nam

Phát triển các khu kinh tế ở Trung Quốc

- ✓ Các khu kinh tế đã tạo ra sự thần kỳ của Trung Quốc.
- ✓ Chúng là nền tảng tạo ra một Trung Quốc mới.
- ✓ Các **khu** kinh tế thể hiện rõ triết lý cải cách của Đặng Tiểu Bình.
- ✓ Sự cạnh tranh giữa các khu các bộ phận liên quan là rất quyết liệt.

Việt Nam với các cuộc chiến tranh

- ✓ Tại sao Việt Nam luôn thắng trong các cuộc chiến tranh?
- ✓ Lựa chọn tập thể trong thời chiến và trong thời bình

Đường HCM và đường dây 500kv

- ✓ Cả đường mòn HCM và đường HCM mới được xây dựng dựa vào quyết tâm của lãnh đạo cao cấp Việt Nam
 - Đường mòn Hồ Chí Minh thành công?
 - Đường HCM không thành công?
- ✓ Đường dây 500KV được xây dựng thành công nhờ một phần rất lớn quyết tâm của cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt và những người ủng hộ ông.

Nam Sài Gòn sv. Thủ Thiêm

- ✓ PMH hay nam Sài Gòn được xem là một trong những dự án đầu tư đô thị và phát triển hạ tầng thành công nhất Việt Nam dưới nhiều góc độ.
- ✓ Dự án này thành công là nhờ sự ủng hộ của một liên minh rất mạnh và có tinh thần doanh nhân công/tư của ông Phan Chánh Dưỡng và Lawrence S.Ting.
- ✓ Thủ Thiêm được kỳ vọng là Phố Đông của Việt Nam trong hơn hai thập kỷ qua, nhưng vẫn là tiềm năng.
- ✓ Số vốn gần 20 nghìn tỷ đã được vay để đền bù vào năm 2009/2010.
- ✓ Những trục trặc quan trọng của các dự án lớn là gì?

Những vấn đề rút ra

- ✓ Chúng ta luôn tìm được một hoặc một vài nhân vật đóng vai trò quan trọng trong bất cứ một dự án thành công nào.
- ✓ Nhiều dự án thất bại rất khó để tìm người để đổ lỗi.
- ✓ Việt Nam cần phải khắc phục được tình trạng ngân sách “tôm hùm”.
- ✓ Tạo cơ chế để có các lựa chọn công “mềm” nhiều hơn thay vì sự phổ biến của các lựa chọn công cứng.
- ✓ Phải có áp lực để các tổ chức/cá nhân ở khu vực công phải trở lên hiệu quả.

Những nội dung chính

- ✓ Hai lý thuyết lựa chọn công
- ✓ Ba nhân tố trọng yếu
 - ✓ Có những người quyết tâm hay những doanh nhân công cộng
 - ✓ Liên minh ủng hộ hay vận hành mạnh và gắn kết
 - ✓ Sự tham gia của những đối tượng có lợi ích